
Uluslararası Ticareti Savunanların Özür Dilemeleri Gerekmez*

Tyler Cowen^o

Küreselleşmenin nimetleri külfetlerinden çok daha fazla.

Geride bıraktığımız son 20 sene dünyaya tarih boyunca görülmemiş ölçülerde daha çok (dış)ticaret, daha çok küreselleşme ve daha çok iktisadi kalkınma getirmiştir. (20 sene kadar önce) ticaret ve yaşam standartlarında böylesi bir artışın mümkün olabileceğine inanan yorumcu yok denecek kadar azdı.

Dünya Bankası ölçümlerine göre, 1990 ila 2004 yılları arasında, 400 milyondan fazla Çinli fukaralık çukurundan dışarıya tırmanmağa muvaffak olmuştur. Hindistan hızla büyüyen bir ekonomi olmuş, Brezilya ve Meksika’da orta sınıfları ihya olmakta ve Gana ve Tanzanya’daki son başarılar da Afrika’nın mevzii de olsa köşeyi dönüyor (ing. “turning the corner”) olabileceğini göstermektedir.

Bütün bu muazzam ilerlemelere karşın, küreselleşmeye karşı bir tepki ve onun yumuşatılması gerektiği yaygın fikri de birer vakiadır. Sıradan insanlar uluslararası ticaretin faydalarını her zaman sorgularlar ve şu aralar çoğu entelektüel de bu olaya giderek daha kuşkucu yaklaşır olmuştur.

Gelin görün ki, orta yerdeki gerçekler hadisenin ekonominin malum “metcezirleri”nin yeni bir “met”inden ibaret olduğu tezini desteklememektedir. Klasik iktisadın (dış)ticaret, yatırım ve iyi-teşvik reçeteleri insanların yaşam tarzlarına muazzam katkılar yapmakta hiç bir zaman bu denli başarılı olamamışlardı.

---

* *International Herald Tribune*, 09 Haziran 2008, s.14.

^o George Mason Üniversitesi’nde iktisat profesörü.

Küreselleşme sürecinin mesela emtia fiyatlarının son zamanlardaki yükselişi gibi kendine has “balonlar yaptığı” yadsınamaz, ancak bu büyük ölçüde refahın bu denli ve böylesi bir hızla büyüyor olmasının bir sonucudur.

Çin gibi ülkeler öylesine hızlı zenginleşmişlerdir ki, enerji ve gıda maddelerinin küresel üretimi bu hıza yetişmekte zaafa uğramıştır. Geri kalanlarından bazıları yükselen gıda maddesi fiyatlarından ne denli mağdur oluyorsa da, hızlı kalkınma her ülkenin tutması gereken doğru yoldur.

“Durdurun dünyayı, inecek var” yollu müzakereler yapıldarsun, ticaret artan bir hızla artmaktadır ve bu iyi bir şeydir. Büyük değişiklikler çoğu kez birarada gelirler, binaenaleyh iyi şeyler olurken geride kalmamak gerekir.

Dünya Ticaret Örgütü’nde yapılan gümrük-indirimi müzakerelerinin çıkmaza girdiği ve Demokrat Parti’nin Başkan Bill Clinton’un serbest-ticaret mirasından hiç değilse söylemlerinde uzaklaştığı gerçekleri şüphesiz yadsınamaz.

Fakat ticaret hacmi büyümesi hiç değilse dünya ekonomisi genişlemekte olduğundan hız kesmeyecektir. Dahası, Amerikalıların kahir ekseriyeti küresel mübadele ve dünyanın geri kalan kısmında vuku bulan kalkınmadan istifade etme olanağına hiç bu denli yakın olmamışlardır.

(Dış)ticaret taraftarları mesela İtalya’nın lüks ayakkabılar veya Tayvan yapımı bilgisayar çipleri gibi ithal mallarının faydaları üzerine odaklanırlarsunlar, asıl kazanım (ithal edilmekte olan) yeni fikirlerdir. 2010 yılı itibarı ile Çin, Amerika Birleşik Devletleri’nin sahip olduğundan daha fazla sayıda doktoralı bilim insanı ve mühendise sahip olacaktır.

Bu meslek-sahibi insanlar esas itibarı ile bir tehdit teşkil etmemektedirler. Aksine, yeni fikirleri ile sadece Amerikalı seçkinlerin değil, fakat vasat Amerikalıların da yaşamlarını ilerletecek yaratıcı insanlardır. Çinlilerin Amerikan ve sair pazarlara erişimleri ne kadar fazla olursa, eğitimlerini o denli çok kendileri finanse edebilecek ve yenilik yapmakta o denli çok istekli olacaklardır.

Yeni fikirlerin daha yüksek yaşam standartları tutturmanın belli başlı yollarından biri olduğu hususunda muhafazakar ve liberal ekonomistler mutabıktırlar. Bu bulunacak yeni fikirlerden birkaçını zikretmek gerekirse yeni biyo-teknolojiler, AIDS’e bir çare ve daha temiz bir enerji altyapısını saymak yeterli olacaktır. (Dış)ticaret bu menzillere varmak için katedilmesi gereken yolun bir etabıdır.

Daha zengin bir Çin ve daha zengin bir Hindistan aynı zamanda yeniliğe yatırım yapan Amerikalılar ve başkaları için daha çok potansiyel ödüller de demektir. Bundan 20 sene önce ancak Amerika Birleşik Devletleri veya Avrupa’ya pazarlanabilmiş bir ürün veya fikir istikbalde milyarlarca dolar daha fazlasına alıcı bulmuştur.

Böyle kazanımların nakde tahvili zaman alıyor olsa da, Çin ile yapılan dış ticaret en yoksul Amerikalıların yaşamlarını daha şimdiden kolaylaştırmağa başlamıştır bile. Her ikisi de Şikago Üniversitesi İşletmecilik Yüksek Lisans

Okulu profesörü olan Cristian Broda ve John Romalis'in birlikte yaptıkları bir araştırma Çin'den yapılan ucuz mal ithalatının Amerikalı yoksullara daha da fazla yaradığı sonucuna varmıştır.

Aslına bakılacak olursa, yoksulların mesela Wal-Mart gibi marketlerden yapabildikleri indirimli alışverişler sayesinde ceplerinde kalan meblağ 1994 ila 2005 yılları arasında ölçümlenen gelir eşitsizliği artışının çoğunu alıp götürmüştür.

Bütün bu kazanımlara rağmen, bugünlerde yaygın olan entelektüel tavır serbest ticareti savunanların bir çeşit mahcubiyet ve mazur-görülme-telaşı içerisinde olmalarıdır. Muhatap oldukları itirazlardan biri de serbest ticarete işsiz bıraktığı kimseleri yeniden eğiterek yeni işlere yerleştirecek veya sebep olduğu istikrarsızlığı başka yollardan hafifletecek politikaların eşlik etmesi gerektiği iddiasıdır.

Evet, iyi bir (sosyal) güvenlik şebekesinin sağladığı faydalar sağlam temellere istinat etmektedir, ancak çoğu Amerikalı çalışanın kaygılarının en önemli kaynağı küreselleşme değildir. Sağlık hizmetleri problemleri, çocuklarımızın gittikleri kötü okullar ve son zamanlarda da kötü bankacılık pratikleri çok daha fazla ak-sama ve kesintiye (ing. disruptions) sebep olmuşlardır ve bunlar küreselleşme ile uzaktan yakından alakası olmayan dahili meselelerdir.

Olmakta olan bir şey varsa o da gerek Amerika Birleşik Devletleri gerekse başka ülkelerde çoğu insanın yabancılarla iktisadi münasebetlerden duyduğu yersiz kuşkuvarın giderek artmakta olduğudur. Bu yakınmalar, başta insanları "o sizden, bu bizden (diye) kayırmak" alışkanlığı olmak üzere, insan tabiatından kaynaklanmaktadır. Mesela Amerikalılar yabancıların onların "sırtında" yükselmelerinden veya ekonomilerinin bir veçhesini dahi olsa "denetler" konuma gelmelerinden korkmaktadırlar.

Bir yaklaşım bu hissiyatı (dış)ticaretten bir nebze de olsa geri durarak veya onu bir biçimde yöneterek yatıştırarak olabilir. Böylece tepkiler sınırlandırılmış olacaktır.

Şayet küreselleşme bizi çok mahcup etmiş olsa idi, çekirdek akıl-dışlıklara onları göğüslemektense pirim vermeği yeğlerdik. Yüzyüze olduğumuz risk odur ki, şayet (dış)ticareti bir "günah keçisi" yapacak olursak seçmenleri yatıştıracağımıza daha da hiddetlendirmiş oluruz.

Küreselleşmenin maliyetlerini küçümsemek olanaksızdır, fakat faydalarının uzun zamandan beri daha da fazla küçümsemekte olduğu bir gerçektir.

ABD politikacıları Amerikalıların yabancıardan duydukları kuşkuvarı körüklemeye başlamış bulunmaktadırlar. Bu kampanyaya bütün Amerikalıların iştirak etmeleri gerekmez.

Aksine, (dış)ticaretin kozmopolit faydalarının ve vasat Amerikalıya sağladığı çoğu kez gizli ancak asla hayal-mahsulü olmayan kazanımların ayırdına daha çok varılmalıdır.

Son 20 yılın trendlerine bakacak olursak, serbest ticaretin yeni altın-çağının başlamakta olduğuna inanmamızı icap ettiren hemen her emareyi buluruz.

Çeviren: Veysel Aratlıođlu